

13. Стернин, Иосиф. Оценочность слова в языке и речи. Исследования по семантике. Уфа : Изд-во Башкирского ун-та, 1990.
14. Стернин, Иосиф. Понятие коммуникативного поведения и проблемы его исследования. Русское и финское коммуникативное поведение. Воронеж: Изд-во ВГТУ, (2000) 4–20. <http://commbehavior.narod.ru/RusFin/RusFin2000/Sternin1.htm>.
15. Шокарев, Юрий. Большая энциклопедия оружия . Москва: ЗАО “РОСМЭН-ПРЕСС”, 2008.

REFERENCES

1. Barabanschikov, Valeriy, Valeriy, Nosulenko Sistemnost. Vospriyatie. Obschenie. M. : Institut psihologii RAN, 2004.
2. Batsevych, Florii. Narysy z lnhvistychnoi prahmatyky: monohrafiia. Lviv: PAIS, 2010.
3. Bolotnova, Nataliya. Kommunikativnaya stilistika teksta: slovar-tezaurus. Moskva: Flinta: Nauka, 2009.
4. Vepreva, Irina. Yazyikovaya refleksiya v postsovetskuyu epohu. Moskva: OLMA-PRESS, 2005.
5. Egorov, Viktor. Diplomaticeskij protokol i etiket: uchebnoe poso-bie. Moskva: Yuridicheskij institut MIFTa, 2013.
6. Zalevskaya, Aleksandra. Tekst i ego ponimanie. Tver : Izd-vo Tverskogo gos. un-ta, 2001.
7. Kashkin, Vyacheslav, Lyudmila, Kvasova. Vvedenie v teoriyu kommunikatsii: uchebnoe posobie. Voronezh : Izdatelstvo VGTU, 2000.
8. Maslova, Valentina. Sovremennye napravleniya v lingvistike: uchebnoe posobie dlya studentov vyisshih uchebnyih zavedeniy. Moskva: Izdatelskij tsentr “Akademiya”, 2008.
9. Merlo-Ponti, Moris. Fenomenolohiia spryniattia. Per. s frants., pisliamova ta prym. O. Yosypenko, S. Yosypenko. Kyiv: Ukrainyskij tsentr dukhovnoi kultury, 2001.
10. Mescheryakov, Aleksandr. Imperator Meydzi i ego Yaponiya. Moskva: Natalis: Ripol Klassik, 2006.
11. Agapkina, Tatyana. Dar. Mifologicheskij slovar. <http://www.pagan.ru/slowar/d/dar8.php>.
12. Radziievska, Tetiana. Tekst yak zasib komunikatsii. Kyiv: NAN Ukrainy, In-t ukr. movy, 1998.
13. Sternin, Iosif. Otsenochnost slova v yazyike i rechi. Issledovaniya po semantike. Ufa : Izd-vo Bashkirskogo un-ta, 1990.
14. Sternin, Iosif. Ponyatie kommunikativnogo povedeniya i problemy ego issledovaniya. Russkoe i finskoe kommunikativnoe povedenie. Voronezh: Izd-vo VGTU, (2000) 4–20. <http://commbehavior.narod.ru/RusFin/RusFin2000/Sternin1.htm>.
15. Shokarev, Yuriy. Bolshaya entsiklopediya oruzhiya . Moskva: ZAO “ROSMEN-PRESS”, 2008.

УДК 801.5+802.0

ПОЛІТИЧНІ АФЕКТИВИ ЯК ЗНАКИ ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Мельниченко І. С., викладач

*Житомирський державний технологічний університет
вул. Чуднівська, 103, м. Житомир, Україна*

irene_8@mail.ru

Стаття присвячена аналізу функціонування політичних афективів у політичному дискурсі для вираження вербальної агресії до політичного опонента, приниження його статусу, завдання шкоди його позитивному іміджу. Політичні афективи покликані змінювати суспільний світогляд, спотворюючи при цьому певні аспекти реальності. Зрозумілість, доступність нейтральної лексики, що становить базу для політичних афективів, робить її універсальним засобом вираження вербальної агресії.

Ключові слова: політичний афектив, вербальна агресія, політичний дискурс.

ПОЛИТИЧЕСКИЕ АФФЕКТИВЫ КАК ЗНАКИ ВЕРБАЛЬНОЙ АГРЕССИИ В ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

Мельниченко И. С., преподаватель

*Житомирский государственный технологический университет
ул. Чудновская, 103, г. Житомир, Украина*

Статья посвящена анализу функционирования политических аффективов в политическом дискурсе для выражения вербальной агрессии к политическому оппоненту, умаления его статуса, нанесения вреда его позитивному имиджу. Политические аффективы призваны менять общественное мировоззрение, искажая при этом определенные аспекты реальности. Понятность, доступность общей лексики, которая составляет базу для политических аффективов, делает ее универсальным средством выражения вербальной агрессии.

Ключевые слова: политический аффектив, вербальная агрессия, политический дискурс.

POLITICAL AFFECTIVES AS SIGNS OF VERBAL AGGRESSION IN POLITICAL DISCOURSE

Melnichenko I. S.

*Zhytomyr State Technological University
Chudnivska str., 103, Zhytomyr, Ukraine*

The article deals with political affectives functioning in political discourse in order to express verbal aggression against a political opponent, to discriminate against him, to derogate his status, to threaten his positive face. Political affectives aim at changing public outlook by distorting certain aspects of reality. The transparency, availability of common vocabulary which is the basis of political affectives makes them a universal means of expressing verbal aggression. Linguistic studies investigate political affectives as “loaded” language and characterize them as units with a wide spectrum of condensed notional, emotive and political connotations. We understand this notion as a core unit of an utterance the main notion of which is the reduction of descriptive matter that puts the emotional and attitudinal component first. Political affectives can activate strong emotions needed to change the audience’s point of view on important issues. They can be considered an economical and effective means of verbalizing and modifying political reality. As shown by the research, participants of political communication employ these signs to express disapproval of the political opponent’s actions, to accuse him of antisocial and antihuman policies. Speakers tend to use political affectives to express their hostile attitude to the opponent thus contributing to creating his negative image. In many cases these lexical units change and distort facts in order to influence the addressee’s attitude towards the political rival.

Key words: political affective, verbal aggression, political discourse.

Політичний дискурс останніх десятиліть характеризується вкрай агресивним ставленням політичних сил і опонентів один до одного. Незважаючи на той факт, що політична мова є особливою знаковою системою, призначеною саме для політичного дискурсу, на сьогоднішній день спостерігаємо тяжіння учасників політичної комунікації до нейтральної лексики загального вжитку. Така тенденція пов’язана з намаганням політичних опонентів змінити, понизити статус свого супротивника, використовуючи при цьому зрозумілі широкій аудиторії лексичні одиниці. Саме така “розмитість” кордонів між політичною і нейтральною лексикою сприяє активному дослідженню політичних афективів як особливого пласту лексики з чіткою негативною оцінністю в роботах таких учених, як Т. Бережна, Т. Куранова, О. Шейгал.

Актуальність дослідження зумовлена тим фактом, що в переважній більшості сучасні дослідження політичних афективів присвячені дослідженню реалізації їх маніпулятивного потенціалу, тоді як їх агресивному потенціалу не приділяється увага з боку дослідників. **Метою** статті є дослідження функціонування політичних афективів у політичному дискурсі для вираження вербальної агресії в бік політичного опонента, з метою створення загрози його позитивному іміджу. **Необхідність** аналізу вживання політичних афективів для вираження вербальної агресії зумовлена діалектикою агресивності, яка виступає невід’ємним складником сучасної політичної діяльності. **Завданням** є вивчення структури і функцій політичних афективів у політичній комунікації, простежити їх агресивний потенціал і зв’язок з інтенціями мовця під час реалізації в мовленні.

Політичні афективи аналізуються у представленому дослідженні з опорою на лінгвістичні розвідки “навантаженої мови”, знаків-конденсатів [4], [6, с. 33], [1], [3, с. 142]. Поняття знаку-конденсату знаходимо в М. Едельмана, який у межах політичних вербальних знаків виокремлює референтні знаки (referential symbols) і знаки-конденсати (condensation symbols) [5]. Знаки-конденсати, за О. Шейгал, викликають потужну афективну реакцію, яка асоціюється з позначуваною реалією; вони концентрують у собі патріотичну гордість, пам’ять про минулу славу або приниження, тривогу й занепокоєння, надію на майбутню велич і т. п. [3, с. 141]. Інші науковці досліджують це явище, використовуючи для нього термін “навантажена мова”, під яким розуміють мовні засоби, що характеризуються наявністю широкого спектру конденсованих змістовних, емотивних, ідейно-політичних конотацій [1]. У представленому дослідженні використовуватимемо, слідом за О. Шейгал, термін *політичний афектив*. У найзагальнішому розумінні афективом є емотив, значення якого для такого слова є єдиним способом відображення емоції, не називаючи її [2]. Визначаємо політичний афектив як ядерну одиницю висловлювання, що характеризується редуцією дескриптивного змісту, у зв’язку з чим на перший план виходить емоційно-оцінний компонент.

На думку Д. Грейбер, значимість політичних афективів у політичній комунікації зумовлена їх властивістю:

створювати образні асоціації, викликати з пам’яті яскраві картини минулого досвіду;

активізувати сильні емоції, провокувати бажану реакцію і, тим самим, виступати сильним мобілізаційним засобом;

забезпечувати швидку категоризацію поняття (входження до мовної картини політичного світу), пропускаючи його через той чи інший “оцінний фільтр”;

виступати економним, зрозумілим масам, а отже, ефективним позначенням складних політичних реалій, що значно полегшує процес комунікації [7, с. 291–294].

Водночас Д. Грейбер справедливо зауважує, що наведені переваги політичних афективів мають й інший бік, внаслідок чого їх використання в ситуаціях конфлікту може мати негативні наслідки:

вони спрощують і спотворюють картину реальної дійсності через встановлення хибних казуальних зв’язків;

денотативна розпливчастість і двозначність таких знаків може призвести до серйозних політичних розбіжностей між соціальними групами;

вони притуплюють здатність політичних агентів до раціональних дій, до критичного осмислення дійсності [7, с. 308].

Саме такі характерні риси політичних афективів дають можливість ототожнювати їх з лозунгами або лозунговими словами. Підтвердженням цього виступають лозунгові слова, які порівняно з нейтральною лексикою поширених висловлювань апелюють до вже наявних у свідомості слухача образів і змінюють його сприйняття в найкоротші строки. Наприклад:

Democracy In Iraq? Let The Iraqis Vote On The Occupation!

U.S. Supreme Court: MODERN INQUISITION.

Pray For Impeachment!

I support our troops not Bush’s Vietnam.

Jail to the Chief.

Усі зазначені лозунги швидко категоризують понятійний апарат і активізують створення яскравого образу ворога (Джорджа Буша), який у наведених прикладах руйнує істинні засади демократії.

Однак політичний дискурс не обмежується лозунгами як найбільш економними, редукованими мовними засобами для негативізації політичного опонента. Загальновживані нейтральні лексичні одиниці створюють набагато більшу базу для порушення норм мовленнєвої поведінки, зміну політичної реальності і впливу на свідомість адресата.

Викривлення дійсності шляхом використання політичних афективів, які вживаються з метою вербальної атаки на опонента, його дискримінації, а також зручну підміну політичних реалій, апелювання до емоційного стану електорату знаходимо далі:

I voted for Justice Breyer and Justice Ginsburg. Not because I agreed with their ideology, but because I thought they were qualified and that elections have consequences when presidents are nominated. This is a very important issue we're talking about.

Senator Obama voted against Justice Breyer and Justice Roberts on the grounds that they didn't meet his ideological standards. That's not the way we should judge these nominees. Elections have consequences. They should be judged on their qualifications. And so that's what I will.

Центральним аргументом наведеного докору є хибність позиції (тоді ще) сенатора Обама в оцінці відповідності будь-якої особи тій посаді, яку вона займає. Агресивність з боку адресанта проявляється за рахунок вживання заперечень (*against, didn't, not*), за допомогою яких відбувається атака на позитивний імідж адресата. Крім того, політичний опонент Барака Обама оперує поняттям “ідеологічні стандарти” для акцентування уваги на відмінності останніх від стандартів усього суспільства, оскільки на їх основі Обама приймає помилкові рішення.

Докір-відповідь з боку сенатора Обама відображено в наступному прикладі, де кандидат у президенти дає різку негативну оцінку політичному опоненту сенатору МакКейну та його недалекоглядності у сфері реформ освіти:

OBAMA: But the – but here's the thing, is that, even if Senator McCain were to say that vouchers were the way to go – I disagree with him on this, because the data doesn't show that it actually solves the problem – the centerpiece of Senator McCain's education policy is to increase the voucher program in D.C. by 2,000 slots.

That leaves all of you who live in the other 50 states without an education reform policy from Senator McCain.

Ядром висловлювання є прийменник *without* (*use to indicate that someone or something does not have or use the thing mentioned* [8, с. 1754]), який констатує невиконання певних обіцянок і, відповідно, пониження адресатом власного авторитету в очах американського населення, оскільки реформа освіти завжди була пріоритетним аспектом їхнього життя.

Застосування в мовленні політичних афективів допомагає в більшості випадків досягти мети і сформувати негативний образ опонента через зображення його в непривабливому образі, виразити несхвалення й навіть обвинувачення у неприйнятних для аудиторії діях. Далі знову простежуємо критику Джона МакКейна, висловлену на адресу сенатора Обама через неналежне ставлення до суспільного майна. Ядром висловлювання є словосполучення *spread the wealth around*, що вживається двічі з метою справити на аудиторію більше враження, наголосити на безвідповідальності опонента:

Seeking to suggest that Mr. Obama would hurt the economy and many entrepreneurs, Mr. McCain said, “The whole premise behind Senator Obama’s plans are class warfare – let’s spread the wealth around.”

“Why would you want to do that – anyone, anyone in America – when we have such a tough time, when these small-business people like Joe the Plumber are going to create jobs unless you take that money from him and spread the wealth around,” Mr. McCain said.

Звинувачення в наведеному прикладі підсилено за рахунок протиставлення опонента (Барака Обама) простим американцям (*people like Joe the Plumber*).

Негативна оцінність наступного прикладу покликана сформувати певне ставлення до політичного опонента через сугестивний вплив на слухачів:

*What we got were empty platitudes. We won't be "buried under a mountain of debt," Obama declared. **Heck, we're already buried.** We will "win the future." **Not by deluding ourselves, we won't.** Americans think deficits are someone else's problem that can be cured by taxing the rich (say liberals) or ending wasteful spending (conservatives). Obama indulged these fantasies.*

Інтенція докору, яка пронизує увесь наведений фрагмент, спрямована проти невиконання діючим президентом США своїх обіцянок у сфері врегулювання фінансових проблем та погашення зовнішнього та внутрішнього боргів. Уживання розмовного вигуку *heck* (евфемізм одиниці *hell* [8, с. 725]) – “*exclamation of surprise, sorrow, fatigue*” [8, с. 725], знижує комунікативний статус опонента і, отже, підсилює зневажливе ставлення до нього. Подібну функцію виконує й еліптичне речення з подвійним запереченням – *Not by deluding ourselves, we won't*. Завдяки його розмовному стилю створено ефект рівності автора й героя статті, що дає можливість висловлювати докір у бік останнього.

Вираження ідеї несхвалення й недовіри до політичних дій президента Обама знаходимо далі:

***Not only did Obama avoid choices, but he failed to frame the debate in a way that clarified what the choices are.** So public opinion remains muddled, and politicians – sensitive to public opinion – remain stalemated.*

Дієслова *avoid* (*to prevent something from happening; to keep away from something* [8, с. 91]), *failed* (*to be unsuccessful in achieving something; to neglect or be unable to do something* [8, с. 547]) підкреслюють нерішучість Барака Обама у впровадженні адекватної внутрішньої політики. Підсилення думки про неспроможність політичного об'єкта здійснити певні дії відбувається за рахунок вживання інтенсифікатора – дієслова *did*.

Прийом “підтасовки карт”, що полягає у відборі лише певної інформації й представлення її односторонньо, має в основі інтенцію звинувачення:

*Palin also fumed over the denouncing of Rush Limbaugh, saying there was a double standard in Obama accepting money from Bill Maher, who Palin said has made misogynistic remarks about her. “Our president is one who is trying to **divide our country**,” Palin said. “He is **not in this to unify America and to solidify our place as the exceptional nation in the world. He is trying to divide us based along lines of gender, of religion, of income, even of race.**”*

Кодування інформації в наведеному прикладі відбувається за рахунок повторів (*divide*) й заперечення, які покликані сформувати у свідомості аудиторії негативний образ президента Обама, підірвати його авторитет серед прихильників. Важливим є останнє речення прикладу, оскільки в ньому привертається увага до спроб Барака Обама роз'єднати суспільство через порушення найважливіших засад американського суспільства, толерантність до яких будувалася століттями: релігія, стать, расова належність.

Установкою мовця далі є виклик в аудиторії сумніву щодо політичних здібностей адресата:

*MCCAIN: Senator Obama, as a member of the Illinois State Senate, **voted** in the Judiciary Committee **against a law** that would provide immediate medical attention to a child born of a **failed abortion**. He **voted against that**.*

Then there was another bill before the Senate Judiciary Committee in the state of Illinois not that long ago, where he voted against a ban on partial-birth abortion, one of the late-term abortion, a really – one of the bad procedures, a terrible. And then, on the floor of the Illinois State Senate, he voted present. I don't know how you vote “present” on some of that. I don't know how you align

yourself with the extreme aspect of the pro-abortion movement in America. And that's his record, and that's a matter of his record.

Стилістичний прийом повторення використовується мовцем для привернення уваги до поглядів і дій опонента. Прийменник *against (in opposition to* [8, с. 28]) вживається для віднесення політичного опонента (Барака Обама) до табору ворогів, інакодумців. У такий спосіб увага електорату концентрується на негативних, з точки зору адресанта, діях. Політичний афектив *the pro-abortion movement* демонструє розбіжність когнітивних контурів (термін Ч. Елдера й Р. Кобба [6, с. 33]) різних комунікантів. Наприклад, на думку Джона МакКейна, такий рух є неприйнятним, тоді як його опонент, Барак Обама, підтримує його.

Отже, необхідно наголосити, що застосування політичних афективів у політичній комунікації є ефективним способом контролю й управління свідомості аудиторії та потенційного електорату, оскільки такі одиниці підривають авторитет політичного опонента, принижують його статус, загрожують репутації адресата. Основною метою політичного дискурсу є, як відомо, боротьба за владу, в межах якої агресивна поведінка, на жаль, є швидше нормою, ніж винятком. У цьому контексті політичні афективи виступають продуктивним інструментом вираження агресивного ставлення до опонента.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережная Т. М. Президентская риторика в системе пропагандистского манипулирования общественным сознанием / Т. М. Бережная // *Язык и стиль буржуазной пропаганды*. – М. : Изд-во МГУ, 1988. – С. 135–166.
2. Кустова Л. С. Тайна национального характера / Л. С. Кустова. – М.: Изд-во “Икар”, 2003. – 164 с.
3. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса / Е. И. Шейгал. – М. : ИТДГК “Гнозис”, 2004. – 326 с.
4. Bolinger D. *Language – the Loaded Weapon: the Use and Abuse of Language Today*. – London and New York: Longman, 1980. – 214 p.
5. Edelman M. *The Symbolic Uses of Politics*. – Urbana: University of Illinois Press, 1964. – 164 p.
6. Elder C. D., Cobb R.W. *The Political Uses of Symbols*. – New York: Longman, 1983. – 173p.
7. Graber D. A. *Verbal Behavior and Politics*.– Urbana: Univ. of Illinois Press, 1976. – 361 p.
8. Hornby A. S. *Oxford Advanced Learner’s Dictionary*. – Oxford: Oxford University Press, 2005. – 1780 p.

REFERENCES

1. Бережная, Татьяна. “Президентская риторика в системе пропагандистского манипулирования общественным сознанием.” *Язык и стиль буржуазной пропаганды*: 135–166.
2. Кустова, Людмила. *Тайна национального характера*. Москва: Изд-во “Икар”, 2003.
3. Шейгал, Елена. *Семиотика политического дискурса*. Москва: ИТДГК “Гнозис”, 2004.
4. Bolinger, Dwight. *Language – the Loaded Weapon: the Use and Abuse of Language Today*. London and New York: Longman, 1980.
5. Edelman, Murray. *The Symbolic Uses of Politics*. Urbana: University of Illinois Press, 1964
6. Elder, Charles D., Robert W. Cobb. *The Political Uses of Symbols*. New York: Longman, 1983.
7. Graber, Doris A. *Verbal Behavior and Politics*. Urbana: University of Illinois Press, 1976
8. Hornby, Albert S. *Oxford Advanced Learner’s Dictionary*. Oxford: Oxford University Press, 2005.